

I.

Се вже дуже було давно. Се діяло ся не стс літ, не двісті назад, але багато соток літ! Тоді і земля українська не виглядала так як нині, ні люди на ній не були ті, що тепер, і жите наших предків не було таке, як сьогодні наше.

Не було тоді на нашій славній Україні ні міст таких великих, а в них палат, церков таких величавих, як тепер, ні сіл наших порозкиданих по краю так густо... Народ наш не жив, як тепер у купі, недалеко від себе, а ділив ся на невеличкі громади, розділені цілими милями, а то й десятками миль. А земля, як далеко заглянеш оком, покрита степами та лісами стояла не займана ніким, ніхто не робив на рілі, не займав ся нею. Трава на тих степах то зсленіла весною, купала ся у ранішних промінцях сонця, вечірній росиці, то жовкла на осінь і вяла, аби на весну знов зазеленіти на ново. А цвіти з поміж трави виставляли свої головки до сонця і ждали-вичікували пчілок, які вибачаючи із них медок, гуділи над ними, немов розповідали їм, дієть ся там далі, в лісах, борах, звідки вони прилітали. А ліси тоді такі страшні були, темні, тисячолітні, в які й два кроки не ступиш, такі густі та непроходнімі. А в лісах багато звірят страшних, великих, які жили тут цілими стадами, нападали на слабших та вбивали їх безкарно.

Так діяло ся тут довго і довго нічого не зміняло ся. Рано сонце ставало, гріло, пекло а вечером лягало, а роса спадала й оживляла природу. Приходила весна, родила жите, літо підкріпляло його, давало сил до борби з зимою. Минали дні, за днями роки, а иншого житя тут не було.

А людей не було багато. Жили вони собі в своїх родинях близь річки, здалека від себе, у хуторах. Не журили ся нічим,